

Va'era: Six Degrees of Elisheva bat Aminadav

שמות פרק ו, כג

ויקח אהרן את אלישבע בת-עמינדב אחות נחשון לו לאשה ותלד לו את-נדב ואת-אביהוא את-אלעזר ואת-איתמר:

Check out the family

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרשת שמות - וארא פרק ו סימן כג

כג) ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון. נתערבה משפחת הכהונה עם משפחת המלכות, שבט לוי ושבט יהודה:

רש"י שמות פרשת וארא פרק ו פסוק כג

אחות נחשון - מכאן למדנו הנושא אשה צריך לבדוק באחיה:

בראשית רבה פרשת ויחי פרשה צז

ועוד משבט יהודה יצאה אלישבע אם הכהונה שני ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב וגוי (שמות ו כג), ועוד משבט יהודה יצא נחשון בן עמינדב ראש לנשיאים.

אבן עזרא שמות פרק ו פסוק כג

ויקח אהרן הזכיר אשת אהרן בעבור כבוד אלעזר, והזכיר אחות נחשון בעבור סוד הכהונה, והזכיר בני קרח, כי היו צדיקים, דכתיב ובני קרח לא מתו (במד' כו, יא), ושמואל הנביא היה מבני קרח:

רמב"ן שמות פרק ו

כג) ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון - כאשר הזכיר אם הנביאים לכבודם, ולומר שהיא בת לוי איש צדיק, ונרמז שנעשה בה נס. כן הזכיר אם הכהונה שהיא מיוחסת מזרע המלוכה, אחות הנשיא הגדול. והזכיר אמו של פנחס שהוא ג"כ כהן שזכה בה מעצמו. ואם היה זה שם פוטיאל שם איננו נדרש, מה טעם להזכיר שם אדם לא ידענו מי הוא, ולכן אמרו רבותינו (ב"ב קי א; סוטה מג א) שהוא מזרע יוסף שפטפט ביצרו ומזרע יתרו שפטט עגלים לעבודת גלולים, והוזכר לשבח שזכו בצדקתם לכהונת עולם. ועל דרך הפשט נאמר שהכתובים מזכירים במלכים שמות אמותם, ושם אמו מעכה בת אבישלום (מ"א טו ב - י), ושם אמו עזובה בת שלחי (דהיי"ב כ לא), וכן כולם. או שהיה פוטיאל נכבד וידוע בדורו והזכירו לשבח. ואמר הכתוב מבנות פוטיאל, ולא אמר "בת פוטיאל", כי היו לו בנות רבות והוא בחר מהן האחת. או שלא היתה בתו אבל בת בתו, מתיחסת אליו למעלתו, ועל כן לא הזכיר שמה:

אברבנאל דברים פרק כא

וכבר זכרו חכמינו ז"ל בפרק מקום שנהגו בספרי שנסמכה הפרשה הזאת לפרשת יפת תאר להעיר האדם שיתרחק מן הנשואין ההם אולי יבא הבן הבכור ממנה. גם אולי יהיה בן סורר ומורה לפי שרוב בנים (ב"ב דף ק"י) דומים לאחי האם. כמו שנרמז באמרו ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה. שלכן נבחרו בני אהרן לכהונה ולא בני משה למלכות מצד גריעות משפחת אשתו.

Midwives

סוטה יא:

(שמות א, טו) ויאמר מלך מצרים למילדות העבריות וגוי רב ושמואל חד אמר אשה ובתה וחד אמר כלה וחמותה מ"ד אשה ובתה יוכבד ומרים ומ"ד כלה וחמותה יוכבד ואלישבע

§ The verse states: "And the king of Egypt spoke to the Hebrew midwives, of whom the name of the one was Shiphrah, and the name of the other Puah" (Exodus 1:15). Rav and Shmuel disagree as to the proper interpretation of this verse. One says that these midwives were a woman and her daughter, and one says that they were a daughter-in-law and her mother-in-law. According to the one who says that they were a

woman and her daughter, the women were Jochebed, the mother of Moses and Aaron, and her daughter, Miriam. And according to the one who says that they were a daughter-in-law and her mother-in-law, the verse is referring to Jochebed and her daughter-in-law Elisheba, the wife of Aaron.

Joy and Tragedy

Zevachim 102a

Elisheva, the daughter of Amminadav and the wife of Aaron, had five more reasons for joy than the other daughters of Israel on the day the Tabernacle was dedicated: Her brother-in-law, Moses, was a king; her husband, Aaron, was the High Priest; her son, Elazar, was the deputy High Priest; her son's son, Pinehas, was the priest anointed for war, who would lead the army out to battle; and her brother, Nahshon, son of Amminadav, was the prince of the tribe of Judah, who brought his offering on that day, as the first of all the princes. But on that same day of joy she was in mourning for her two sons, Nadav and Avihu, who died on that day.

רשב"ם במדבר פרק כה פסוק יג

ועל זה הקשה ה"ר שמואל (ש) הרי משמיני למלואים היה פינחס משוח מלחמה שכן מונה שמחה זו בשבע שמחות שהיתה אלישבע אשת אהרן יתירה על האחרות שהיה בן בנה משוח מלחמה. ושמא משם נתן לו להיות משוח מלחמה, אבל לעבודה ולדורות לא, וכאן ניתנה לו הכהונה לכל מיילי ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם:

ויקרא רבה כ:ב

אֲלִישֶׁבֶע בַּת עֲמִינדָב לֹא שְׂמַחָה בְּעוֹלָם, שְׂרָאָתָה חֲמִשָּׁה כְּתָרִים בְּיוֹם אֶחָד, יְבָמָה מֶלֶךְ, אַחִיָּה נְשִׂיא, בְּעֵלָה כֹהֵן גָּדוֹל, שְׁנֵי בָנֶיהָ שְׁנֵי סֻגְנֵי כְהוֹנָה, פְּנִיחָס בֶּן בְּנֵה מְשֻׁחַ מִלְחָמָה, כִּיּוֹן שְׁנַכְנְסוּ בְּנֵיהָ לְהַקְרִיב וּנְשָׂרְפוּ, נִהְפְּכָה שְׂמִחָתָה לְאֵבֶל, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב: אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהָרֹן.

קהלת רבה פרשה ב סימן ב

"לשחוק אמרתי מהולל" - מה מעורבב השחוק ששחקה מדת הדין על אלישבע בת עמינדב. אלישבע בת עמינדב ראתה ד' שמחות ביום אחד, משה יבמה מלך, נחשון אחיה נשיא ראש כל הנשיאים, אהרן בעלה כהן מלובש אבני אפוד, שני בניה סגני כהונה. וכיון שנכנסו להקטיר שלא ברשות נשרפו ונהפכה שמחתה לאבל. הוי אומר: "ולשמחה מה זו עושה" שנאמר (ויקרא ט"ז) אחרי מות שני בני אהרן וגו'.

רבינו בחיי ויקרא ט:א

ובמדרש, זה שאמר להוללים אל תהולו (תהלים ע"ה), רוצה לומר שאין השמחה מתנה לאדם בעולם הזה, לא כל מי ששמח היום שמח למחר, תדע לך... אלישבע בת עמינדב אין לך איש ואשה בעולם שראתה שמחות גדולות כאלו, בעלה כהן גדול, אחי בעלה מלך ונביא, שני בניה סגני כהונה, אחיה ראש כל נשיאי ישראל, ונכנסו בניה להקריב קרבן ויצאו שרופים.

מדרש משלי (בובר) פרשה לא סימן מד "עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון" (משלי לא כה) - זו אלישבע בת עמינדב שראתה ארבע שמחות ביום אחד: אחיה נשיא, ובעלה כהן גדול, ואחי בעלה מלך, ושני בניה פרחי כהונה.	מדרש זוטא - רות (בובר) פרשה ד סימן יב "ויהי ביתך כבית פרץ" (רות ד יב) - לא נאמרו דברים הללו אלא כנגד אלישבע בת עמינדב, שראתה ארבע שמחות ביום אחד, בעלה ובניה כהנים גדולים, יבמה מלך, ואחיה נשיא. "ויקח בועז את רות" - אמרו: אותו הלילה שבא עליה מת.
---	---

"עת נחלי דמעה מעיני יורדים" מאת רבי דוד בן חסין (מהדורת חזן-אלבאז, עמ' 271-277)

בת עמינדב אלישבע כבודה
את בעלה ראתה עובד עבודה

נחשון אחיה, נשיא שבט יהודה
וסגני כהונה ממעיה ילדה
משה מלך ובן בנה משוח הוא
נשים יקרות לה ולהם בְּיָנָה
יכולה היתה לבוא בטענה
אהה, ה', איך מזלי נשתנה
כל העם שמחים ואני אוֹיֵנָה
למי עוללת כה מי הוא זה איזה הוא
אשת חיל פיה בחכמה פתחה
והיא מרת נפש ותשפך שיחה
ודברים כלפי מעלה לא הטיחה
לא נצרכה אלא קבלה בשמחה
הטוב בעיניו יעשה הוא

צרוּר הַמּוֹר וִיקְרָא פֶּרֶשֶׁת שְׁמִינִי

וכל זה להורות לנו כי אחרית שמחה תוגה. כאומרם ז"ל בו ביום נמצאת אלישבע בת עמינדב יתירה על בנות ישראל ה' שמחות ואבל אחד. יבמה מלך בעלה כ"ג אחיה נשיא שני בניה סגני כהונה בן בנה פנחס משוח מלחמה. ואבל אחד שנשרפו שני בניה בקרבנם לפני ה'. להורות כמה גדול היה לו כח כאב האבל מתענוג השמחות.

Shney Luchot HaBrit, Vayikra, Torah Ohr 19

Eve was the reason that death came into our world, as we know. Vayikra Rabbah 20,2 on Psalms 75,5 states: "I said to wanton men: 'do not be wanton.'"

(Elisheva, daughter of Aminadav, did not rejoice in spite of five joyous events on the same day... This is why David warns us in the Psalm not to indulge in excessive joys. It is not given to the righteous to experience so much joy in this life.

The Midrash mentions that G-d does not rejoice anymore in this world since He had to withdraw His joy due to Eve's sin but will rejoice only in the World to Come as we know from במעשיו ה' ישמח ה' that "G-d will once again rejoice in His accomplishments" (Psalms 104,31) [as He did when He completed the universe. Ed.]. In this world only the wicked experience true joy.

There are several difficulties in this Midrash. Why does the author speak about Elisheva's having seen five joyous events on that day instead of the same joyous events "seen" by her husband Aaron? Did not her husband experience even greater joy on that day when he personally was elevated to the position of High Priest? He saw his brother crowned as king, his sons installed as deserving children, as mentioned in the Torah by the words למשפחותם לבית אבותם, "belonging to their families because they are descended from the house of their respective fathers," meaning that his sons are compared to him even more than to their mother? His sons became his deputies which demonstrated how closely they resembled their father in character traits.

Some people want to answer our question by referring to the Talmud in Avodah Zarah 31 which regards the wife of a חבר, a pious person, as being equal to her husband. This means that she experienced that her sons regarded themselves as related to their mother as intimately as to their father. This is in line with the advice of our sages (Baba Batra 110) who counsel a person to examine the brothers of a prospective bride to see what character traits he may expect to find in his bride. When the Torah reports the marriage of Aaron to Elisheva in Exodus 6:23, it stresses that Elisheva was Nachshon's sister. This proves that he was influenced by the character qualities of Nachshon. Still, I regard this answer as somewhat forced.

We should remember that Aaron represented the mystical dimension of Adam. If this was so it is reasonable to regard his wife Elisheva as equivalent to the mystical dimension of Adam's wife Eve. Eve sinned primarily by allowing her eyes to seduce her. The Torah emphasises that "she saw that the tree was good as food, pleasant to behold, etc." This is simply a description of the urge to become honoured. This urge brings about the קליפה that women behave arrogantly. In explaining the verse in Psalms 75,5, the Midrash describes Elisheva's joys as the root of her experiencing some haughtiness. When the

Midrash emphasises "Elisheva saw her husband elevated, etc.," it wishes to draw our attention to the fact that in contrast to his wife, **Aaron did not "see," did not become haughty on account of the honours and joys he experienced on that day.** Aaron acted as if he had not seen these honours which could have caused him to become haughty. When Nadav and Avihu died Elisheva suffered a similar disappointment to the one Eve experienced when death was decreed on mankind, i.e. on her sons and descendants. The Midrash begins with the word תדע, "Know!" meaning that if you want to understand the whole occurrence you would do well to study the chapter of Eve's seduction in גן עדן.

שכל טוב (בובר) שמות פרשת שמות - וארא פרק ו סימן כג

כג) ויקח אהרן [את] אלישבע בת עמינדב [אחות נחשון לו לאשה] ותלד לו את נדב ואת אביהוא. הוא נדב שהלך אחר נדב רוחו ולא נמלך במשה רבו. אביהוא שאמר על אהרן אביו הוא לתולדה ולא למועצה:

שו"ת צניף אליעזר חלק כא סימן ד

ומסיים הגאון בעל **שדה הארץ** בדבר נורא, וז"ל: גם שמעתי מפי מ"ו המאיר עיני חכמים הרב המו" בעל ספרי פרי הארץ בשם חז"ל כי ב' בני אהרן הם נדב ואביהוא נקראו על שם אביהם דאהרן הכהן ואשתו אלישבע בת עמינדב, ונדב נקרא בשם אבי אמו עמי - נדב, ואביהוא על שם אביו של אהרן ור"ל אבי - הוא הנעני, ומתו גם שניהם על כמה סיבות כמ"ש ז"ל, ואם על מעשה העגל שעשה אהרן דכתיב ובאהרן התאנף ה' וכו', וגם כי שינה את סדר שמותם עכ"ל.

זוהר שמיני נו

רבי אלעזר פתח, ויקח אהרן את אלישבע וגוי, הכל היה כמו שצריך, הכל כעין של מעלה. תא חזי, ראויה היתה בת שבע (שהיא המלכות) לדוד מיום שנברא העולם. אבל שם הוא לדין כאן הוא לרחמים, כשנתחברה בדוד היא (בבחינת) דין, לעשות מלחמות ולשפוך דם, כאן באהרן היא לשלום, לשמחה, להארת פנים להתברך (ממנו), על כן נקראת שם בת שבע, וכאן אלישבע, אלישבע נתחברה בחסד, (כי היא אותיות אלי שבע, וא-ל הוא חסד)...